

פרוטוקול מס. 193

מישיבת ועדה הכנסת

יום ג', כ"ג בחשוון, תשל"ג - 31 באוקטובר, 1972, שעה 8.30

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר א. אנקורי
ר. ארזי
מ. ביבי
ש. גרוס
י. גולן
ע. יפה
מ. נסים
א. עופר
א. רזיאל-נאור
צ. ציטרמן
מ. שחל

מוזמנים: מזכיר הכנסת נ. לורך
סגן מזכיר הכנסת ש. יעקובסון

א. בר-זכאי - עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: א. דגני

סדר-היום: קביעת הוועדה שתדון בהצעת החוק הפרטית של ספר חברי-כנסת: חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות (תיקון והגבלתן של הכנסות והוצאות ובקורת) תשל"ג-1972;

קביעת הוועדה שתדון בשתי הצעות חוק: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 12) תשל"ג-1972; חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס. 18) תשל"ג-1972;

קביעת מועד ומסגרת לדיון בהודעת הממשלה על: א. מצבת של יהודי עירק; ב. שחרור רוצחי סינכן.

קביעת מועד ומסגרת לדיון בהצעת סיעות גח"ל, הרשימה הממלכתית והפרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה.

סניית יושב-ראש הכנסת בענין:

1. הצעות חוק פרטיות זהות לגברי שהוגשו לכנסת במועדים שונים;
2. הצעה דחומה לסדר-היום שחבר כנסת הגיש לאחר שכבר אושרה הצעה דחומה בנוסח או בתוכן דומה.

189

(מס' 7.11.72 - 7)

קביעת הוועדה שתדון בהצעת החוק הפרטית של מספר חברי-כנסת :
חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות (מימון והגבלתן של הכנסות
והוצאות וביקורת) תשל"ג-1972

הי"ד א. א. אנקורי: אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לסדר-היום הקבוע, עלינו
להחליט לאילו ועדות תועברנה מספר הצעות חוק וכן לקבוע את המועד
של ישיבת המליאה היום.

לאחר דיון מוקדם החליטה הכנסת להעביר
לוועדת הכנסת את הצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת ברעם, בדר, גולן,
קרבמן, רוזן ורפאל: הצעת חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות
(מימון והגבלתן של הכנסות והוצאות וביקורת), כדי שהיא תקבע איזו
ועדה תדון בה ותכין אותה לקריאה ראשונה.

חברי-הכנסת קרבמן, שניסק את הצעת החוק
בשם המזיעים, הזיע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים. לעומתו
טען חבר-הכנסת טובי, שאין להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים, כי
היא איננה הצעת חוק פיננסית.

אני מבין שאין התנגדות לכך שהצעת החוק
תועבר לוועדת הכספים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק הפרטית של מספר חברי-כנסת:
חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות (מימון והגבלתן
של הכנסות והוצאות וביקורת) תשל"ג-1972 - לוועדת הכספים.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 12) תשל"ג-1972
חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס. 18), תשל"ג-1972 -
קביעת ועדה שתדון בשתי הצעות החוק.

הי"ד א. א. אנקורי: בישיבת הכנסת בשבוע שעבר הוחלט להטיל
על ועדת הכנסת לקבוע לאיזו ועדה תועברנה
שתי הצעות החוק - הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 12) והצעת החוק
לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס. 18), לאחר שבעת הקריאה הראשונה
התקיים דיון משולב בשתי ההצעות. שר העבודה הביא את הצעת חוק הביטוח
הלאומי (תיקון מס. 12) ולאחריו הביא סגן שר האוצר את התיקון לפקודת
מס הכנסה, והדיון על שתי ההצעות התקיים במשולב.

שר העבודה הזיע להעביר את הצעת חוק
הביטוח הלאומי לוועדת העבודה, או להעביר את שתי הצעות החוק לוועדה
משותפת של ועדת העבודה וועדת הכספים. סגן שר האוצר הזיע להעביר את
הצעת התיקון לפקודת מס הכנסה לוועדת הכספים, או את שתי הצעות החוק
לוועדה משותפת. חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו הזיע שכל ועדה תדון
בנפרד בהצעת החוק שהיא בתחום סיפולה.

בסקרה זה נראה לי שעלינו להעביר את שתי
הצעות החוק לוועדה משותפת.

מ. ג. ג. ג. ג. אני מציע שהי"ד של הוועדה המשותפת יהיה
הי"ד ועדת העבודה, לפי אופי העניין.

הי"ד א. א. אנקורי: אני מציע שהי"ד של הוועדה המשותפת יהיה
חברי-הכנסת קרבמן, הי"ד ועדת הכספים. אני
מושב שהנושא נוגע לשתי הוועדות במידה שווה.

אני חושב שאיננו זריכים לקבוע מי יהיה
יו"ר הוועדה המשותפת.

י. גולן:

לפי התקנון, עלינו לקבוע את היושב-ראש.

היו"ר א. אנקורי:

הוחלט: להעביר את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 12) תשל"ג-1972
ואת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס. 18) תשל"ג-1972,
לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת העבודה.

יו"ר הוועדה המשותפת יהיה - יו"ר ועדת הכספים.

קביעת מועד ומסגרת לדיון בהודעת הממשלה על: א. מצבם של יהודי עירק;
ב. שחרור רוצחי מינכן;
קביעת מועד ומסגרת לדיון בהצעת סיעות גח"ל, הרשימה הממלכתית
וסיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה

בהתאם לתקנון, הצעת אי-אמון תובא לפני כל
נושא אחר.

היו"ר א. אנקורי:

יו"ר הכנסת ביקש שנקדים את ישיבת הכנסת
היום לשעה 15.00 כדי לאפשר דיון בשני נושאים: בהודעת הממשלה על שחרור
רוצחי מינכן; ובהצעת אי-האמון של מספר סיעות.

האם יש הסכמה לכך להקדים את ישיבת הכנסת

לשעה 15.00 ?

צ. ציטרמן:
אני רוצה להביע ספקות בנדון. אתמול הייתי
בעד איחוד הדיון עם ההודעה בענין שחרור
רוצחי מינכן מתוך השיקול שהפיצול יחליש את האפקט של הדיון. אותם
נימוקים מביאים אותי לכלל מחשבה, שסמיכות הפרשיות בין הצעת אי-האמון
לבין הדיון על שחרור רוצחי מינכן איננה במקומה. קודם נעשה חשבונות
הדדיים, ומייד אחרי כן נצטרך להפגין אחדות-דעות. הדברים אינם מתיישבים
בישיבה אחת. אני מעלה זאת למחשבה ולשיקול. זה לא ענין סיעתי ולא
פוליטי.

א. רוזיאל-נאור:
אם הבנתי נכון את דבריו של יו"ר הכנסת אתמול,
הרי הוא הציע שהכנסת תשב בשעה 15.00 לא כדי
להוסיף שעה לדיון, אלא כדי לעשות הפרדה בין שני נושאים - הצעת אי-אמון
ודיון על הודעת הממשלה בענין שחרור רוצחי מינכן.

לאחר הדיון על הצעת אי-האמון זריך להכריז
על הפסקה, ולפתוח ישיבה מיוחדת של הכנסת פוקדו לדיון בהודעת הממשלה
על שחרור רוצחי מינכן. לא הייתי רוצה שיעתיקו את הדיון בהודעה למחר,
כי הנזק כבר נגרם.
למעשה זריך היה לפתוח את השבוע של ישיבות
הכנסת בהצעת אי-אמון. אם ההצעה מוגשת לפני יום ב' בשבוע, פותחים את
השבוע בהצעת אי-האמון. אם כך היינו צוהגים, העבודה הייתה מתנהלת
כסדרה. אבל ברור שבשום אופן אין לדחות את הדיון על שחרור רוצחי מינכן.

אני מניעה לקבל את הצעתו של יו"ר הכנסת
לקיים את ישיבת הכנסת בשעה 15.00. הישיבה תיפתח בהצעת אי-האמון. לאחר
מכן יכריז היושב-ראש על הפסקה. בתום ההפסקה נתחיל הדיון בנושא השני.

אנו יכולים להחליט שיש ישיבת הכנסת היום תיפתח
בשעה 15.00.

היו"ר א. אנקורי:

ש. יעקובסון :
בעבר אם הוגשה הצעת אי-אמון ביום ד' בשבוע, היא נדונה ביום ב' בשבוע שלאחריו; ועד יום ב' בשבוע הבא - היא נדונה ביום ג'.

היו"ר א. אנקורי :
התעניינתי מהו הנוהג והתברר לי, שאם ההצעה מוגשת לאחר יום ד' - דנים בה ביום ג' הבא.

הוחלט : לאשר את ההצעה ששיבת הכנסת תתחיל היום בשעה 15.00.

היו"ר א. אנקורי :
השאלה היא - כמה זמן יש להקציב לדיון בהצעת אי-האמון ?

מ. ברעם :
אני מציע לקיים דיון של שעתיים במקום הודעות של סיעות.

למנמק את הצעת אי-האמון יש השות דיבור במסגרת של 15 דקות. אחר-כך יכול נציג אחר של אותה סיעה להשתתף בדיון או למסור הודעה. הכוונה היא לאפשר למציע לדבר יותר מאשר רבע שעה על-חשבון זמנה של הסיעה. המציעה יוכל לנצל את זמנה של הסיעה כדי לנמק את ההצעה.

א. עופר :
כאשר מוגשת הצעת אי-אמון, המציע מנמק את ההצעה, נציג הממשלה משיב, ואחר-כך מתקיימת הצבעה.

היו"ר א. אנקורי :
לפי סעיף 46(5) לתקנון הדיון הוא סיעתי, וועדת הכנסת תקבע את הזמן שיוקצב לדיון.

צ. צימרמן :
ברור שבמקרה של הצעת אי-אמון מתקיים דיון סיעתי.

בהמשך לדבריו של חבר-הכנסת ברעם אני מציע שנשכים בינינו כי מחצית הזמן המוקצב לסיעה תועבר למציע את הצעת אי-האמון. לא יתכן שהסיעה לא תאמר את דברה לאחר תשובת הממשלה. מחצית הזמן נשארת לסיעה והיא הפותחת את הדיון לאחר תשובת הממשלה. אני מציע שנחליט להקציב שעתיים לדיון.

הוחלט : להקציב זמן של שעתיים לדיון בהצעת אי-האמון של מספר סיעות להביע אי-אמון בממשלה.

מ. ברעם :
אני מציע להקציב זמן של שעתיים לדיון בהודעת הממשלה על שחרור רוצחי מינכן.

הוחלט : להקציב זמן של שעתיים לדיון בהודעת הממשלה על שחרור רוצחי מינכן.

היו"ר א. אנקורי :
הדיון בהודעת הממשלה על מצב יהודי עירק יתקיים מחר.

מ. ברעם :
אני מציע להקציב שעתיים גם לדיון זה.

הוחלט : להקציב זמן של שעתיים לדיון בהודעת הממשלה על מצב יהודי עירק, שיחייב מחר יום ד', 1.11.72.

פניית יושב-ראש הכנסת בענין :

הצעות חוק פרטיות זהות לגמרי שהוגשה לכנסת במועדים שונים

היו"ר א. אנקוריון :

רצוני להביא לידיעתכם את תוכן מכתבו של יושב-ראש הכנסת שבו הוא מבקש מוועדת הכנסת לדון בבעיה של הצעות חוק פרטיות זהות לגמרי שהוגשו לכנסת במועדים שונים ולקבוע תקנה או לפסוק בינתיים הלכה.

(קורא את מכתבו של יו"ר הכנסת מיום 26 ביוני, 1972)

דומני שלנגד עיניו של יו"ר הכנסת היו הצעות החוק של חבר-הכנסת האוזנר ואבנרי.

כשם שאפשר לומר שיש זכות יוצרים לחבר-כנסת על הצעת חוק שהוא מגיש, כך כמעט אפשר לומר שיש לו זכות-יוצרים על הצעה לסדר-היום, אם כי הענין איננו דומה כיוון שהצעת חוק מחייבת עבודת הכנה מרובה. כאן מדובר בהצעת חוק זהה.

אילו אמרנו שחבר-כנסת איננו רשאי לאמץ הצעת חוק שהגיש חבר-כנסת אחר ולטעון שגם הוא מגיש אותה הצעת חוק, הרי היינו צריכים לומר כי משהגיש חבר-כנסת הצעת חוק פרטית בשמו - לא יכול לבוא חבר-כנסת אחר ולהגיש הצעת חוק זהה בשמו הוא. מצד שני, אם לא ננקוט עמדה זו ונאמר, שיכול חבר-כנסת להגיש הצעת חוק פרטית ללא הגבלות וסייגים, מה יקרה אם תהינה שתי הצעות חוק זהות? לי נראה שזוהי פרקטיקה לא בריאה אם צריך לדון בהצעת חוק זהה פעמיים רק מפני שמגישיה הצעות הם שונים. אז צריך יהיה לקבוע שהדיון יתקיים באותו זמן, וגם המשיב בשם הממשלה ישיב לשתי ההצעות גם יחד.

אינני חושב שאנו יכולים לדון על הנושא רק לפי המקרה הקונקרטי שאירע לאחרונה, כי השאלה הוצגה בפנינו באופן כללי. כאשר שוחחתי עם יו"ר הכנסת בפירוש אמרתי לו, שלפי עניות דעתי לא רצוי להעמיד את השאלה לדיון מיידי כדי שהוא לא יושפע מאותו מקרה קונקרטי, אם כי אותו מקרה הוא שהניע את יו"ר הכנסת לבקש את ועדת הכנסת לדון בסוגיה.

פ. שחל :

הסוגיה היא סבוכה ועדינה. היו"ר בדבריו התייחס לבעיה, אבל לא לכל הבעיה על כל השלכותיה. מה קורה אם חברי-כנסת מגישים את הצעות החוק שלא בעת ובעונה אחת? חבר-כנסת מביא לכנסת הצעת חוק פרטית, היא נדונה בדיון מוקדם. והכנסת מחליטה להסיר אותה מסדר-היום. יכול חבר-כנסת אחר להגיש את אותה הצעה לאחר פרק זמן בשמו, ואז לא חל הכלל של הדיון המשותף ותשובה אחת של נציג הממשלה, כפי שקורה בהצעות לסדר-היום.

יש לכך השלכות לחיוב ולשלילה. קורה שבשנה מסוימת הרוב בכנסת איננו מסכים לקבל הצעת חוק פרטית, אבל לאחר כמה זמן חל שינוי במצב והצעת החוק מקבלת תפנית מסוימת. כך קרה עם חוק פיצויי פיסורים. הצעת החוק הוגשה בשנת 1958, לאחר מכן בשנת 1964, ועובדה היא כי בשנת 1971 אותה הצעת חוק זהה בתוכנה התקבלה בדיון מוקדם.

צ. צימרמן :

אותה דבר קרה להצעת החוק בדבר הגבלת ההתעסקות של עובדים לאחר פרישה.

פ. שחל :

קבענו בענין אחר, שהצעת חוק פרטית שטרם אושרה בכנסת, אבל עברה את שלבי הדיון בוועדה - כפי שהיה עם הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת סנה ז"ל - תשא את שם המציע במקרה של פטירה. אפשר לראות בכך חיזוק ליענה, שהצעת חוק פרטית מקנה זכות יוצרים לחבר-כנסת שהגיש אותה לאחר שהיא הונחה על שולחן הכנסת.

לי נדמה שהפתרון יכול להיות על-ידי קביעת פרק זמן מעט הגשת הצעת חוק אחת עד להגשת הצעת החוק השניה; לא תהיה אפשרות לחבר-כנסת אחר להגיש הצעת חוק זהה בתוכנה תוך פרק זמן מסוים, שנקבע אותו.

מ. שחל

אני מציע שוועדה מצומצמת תדון
בבעיות שהועלו כאן. יש גם בעיות נוספות, גם בעיית התשובה וכדומה,
שהתקנון איננו נותן תשובה להן. אני חושב שיש מקום לברר בעיות אלה
בוועדה יותר מצומצמת. הפתרון הנראה לי איננו איסור מוחלט, אלא
הימנעות מהגשת הצעת חוק דומה במשך תקופה מסוימת.

היו"ר א. אנקוריין: אין לדבר כרגע על ועדה מצומצמת. אנו

מדברים עכשיו על עקרון. אם נקבל
החלטה אשר תחייב ניסוח, יתכן שנעביר אותה לוועדה מצומצמת. אינני שש
לכך שבמושב זה נתחיל להכניס שינויים עקרוניים. זוהי עמדה אישית.
יוצא מן הכלל הוא פרק השאלות, כי בענין זה היתה החלטה של הוועדה
להעביר זאת לוועדת משנה. רק עכשיו אני מתחיל לקבל חומר בנדון. כאשר
יהיה לפנינו החומר וגם הצעות מגובשות, נביא את הענין לוועדת הכנסת
ונקבע את ועדת המשנה. כולנו חשים שהפרק של השאלות טעון שינוי
ושיפוץ.

נ. לורן: בהקשר לדיון זה אני מבקש להסב את

תשומת-הלב לסעיף 117(א) בתקנון הדן
בהצעת חוק זהה והאומר: "החליטה הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום...
לא תונח על שולחן הכנסת, באותו כנס של הכנסת, הצעת חוק שיושב-ראש
הכנסת קבע שהיא זהה או דומה לה בעיקרה...". לגבי הבעיה שהעלה חבר-
הכנסת שחל בענין הצעת חוק פרטית שהוסרה מסדר-היום - קיימת אותה
פסיקה שהוא מציע; היא איננה קיימת לגבי הצעת חוק שהונחה על שולחן
הכנסת וטרם נדונה וטרם הוסרה.

השאלה היא - האם לקונה זו היא
מכוננת? האם המחוקק התכוון להבחין בין הצעת חוק שהונחה על שולחן
הכנסת וטרם נדונה, שלגביה לא חל דין הזהות, לבין הצעת חוק שהוסרה
מסדר-היום, או שמא הלקונה הזו היא בהיסח הדעת?

רציתי להפנות את תשומת-לב חברי
הוועדה לסעיף זה בתקנון, שדומני כי הוא שייך לענין.

צ. צימרמן: ההצעה הראשונה על-פניה נראית לי,

אבל כאשר מתעמקים בה מתעוררות
סוגיות וקושיות, וטוב נעשה אם נחליף דעות על כך. יתכן שהדבר יחייב
התייעצות של הסייעות, כי זה נוגע ליוזמת החקיקה של חברי-הכנסת.

ומהן הסוגיות? לא בהיסח הדעת
נקבעה האבחנה הזו בתקנון. קורה ששני חברי-כנסת באותו זמן, בלי שאחד
ידע על מעשהו של השני, מגישים הצעות חוק בתוכן דומה. כאן מדובר
במקרה קונקרטי, כאשר הצעת החוק כבר הונחה על שולחן הכנסת, ואז מתחילים
אחרים לעלות על העגלה. יש יוזמה המעוררת התענינות, ויש הקופצים עליה.
זהו גם כן חלק מהמשחק הפרלמנטרי, שצריך לתת את הדעת עליו.

חבר-כנסת יודע שחבר אחר הגיש הצעת
חוק, והכנסת לפי כל הסימנים תסיר אותה מסדר-היום. הוא גם יודע שהוא
לא יוכל להגיש הצעת חוק דומה אלא בכנס הבא, אבל הוא היה רוצה שיתקיים
על כך דיון. אם הוא חושש כי המצב יעבולב מסוים יותר על הצעתו, או
בעת הדיון המוקדם יסכים להסרת ההצעה מסדר-היום - ואז היוזמה הזו תיקטע -
הוא מחליט להגיש גם הוא הצעת חוק זהה. כך קרה במקרה של חבר-הכנסת
אברם - ואני מסכים שצריך לנתק את הדיון מהמקרה הקונקרטי הזה.

יש לעתים שעל-ידי אותה הצעת חוק
רוצה חבר-כנסת אחד להשיג מטרה מסוימת, וחבר-כנסת אחר מבקש להשיג מטרה
אחרת. אנו חייבים להיזהר כדי לא לזרוק את התינוק של המאבק הפרלמנטרי
יחד עם המים הדלוחים.

לעתים יש גם בעיה של יוקרה. האופוזיציה
מגישה הצעת חוק, ואז הממשלה מגישה הצעת חוק משלה. מדוע הדבר אסור
על חבר-כנסת, ומותר לממשלה. לעתים האופוזיציה מגישה הצעת חוק,
וסייעות קואליציה אינן רוצות שהאופוזיציה היא שתעשה את המלאכה, ואז
הן מגישות הצעת חוק בנוסח דומה.

אנו יכולים להטיל איסור מוחלט להגיש
הצעת חוק דומה על חבר-כנסת, על סיעה וגם על הממשלה, ולומר שלא יכולה

להיות תחרות ליוזמה של חבר-כנסת, או להשאיר את הענין למשחק חפשי ולמצוא דרך איך לסלק את הספייחים הבלתי-אסתטיים הכרוכים בכך. אפשר להשאיר זאת למשחק פרלמנטרי של תחרות, כאשר יש מאחוריו יותר מאשר רצון להתהדר.

אני מנסה להסביר שזוהי בעיה עדינה המחייבת אותנו לנהוג בזהירות. אני מסכים שנחליף על כך דעות, ונעביר זאת להתייעצות של הסייעות. אם לא נסיים את המלאכה במושב זה, העבודה שתיעשה תשמש הנחיה לקראת העתיד. גם אם לאינגיע לסכום והחלטה, אפשר יהיה ללבן את הסוגיות, ולכך יש חשיבות.

א. בר-זכאי:

סעיף 117 לתקנון לא נוסח בהיסח-הדעת. הוא עוסק בסיטואציות שבהן הצעת החוק הייתה על סדר-היום של הכנסת, הכנסת נתנה את דעתה עליה והחליטה להסירה. כאן נקבעה הגבלה של זמן גם מתוך מגמה של חסכון בזמן; הענין נדון ואין טעם לחזור ולדון בו. המגמה היא שהצעת החוק תובא לכנסת ותידון בה, והמגמה הזו הושגה.

אין טעם באיסור פורמלי להגיש הצעת חוק, כי עלולה להיות בכך חסימה בלתי-רצויה של יוזמה. מאידך גיסא, זה בלתי יעיל אם מוגשות הצעות דומות.

בפרלמנט האנגלי נהוגה שיטה של הגרלות. היות והזמן הוא מצומצמת, ולא כל אחד עשוי לזכות בגורל, מנסים מספר חברי פרלמנט את מזלם בדרך זו. והיה אם הצעה מסוימת עלתה בגורל - היא נדונה בפרלמנט. יש הגיון שתוגשנה הצעות כדי שנושא מסוים יובא לדיון. אין כוונה לתחרות של יוקרה, אלא שהענין יועלה בפרלמנט.

לעניןנו - אני חושב שאולי יש מקום לכלול הוראה בתקנות אשר תאפשר לחברים הרוצים לתמוך בהצעה - בין שזו הצעת חוק פרטית ובין שזו הצעה דחופה לסדר-היום - להצטרף לאותה הצעה.

הי"ר א. אנקוריון:

נניח שחבר-כנסת מסוים מגיש הצעת חוק. הוא איננו משתוקק לכך, שיצטרף אליה

חבר-כנסת אחר.

א. בר-זכאי:

אינני יודע אם זה צריך לשמש קריטריון במקום תחרות, יש מקום לאפשר לחברים

להביע הסתייגות או תמיכה.

נ. לורר:

באנגליה מגרילים את השמות של חברי הפרלמנט ולא את שמות החוקים. יש מקרים שחבר פלוני עלה בגורל, והוא מותר על זכותו לאלמוני. האלמוני מנהל את הדיון, אבל החוק נקרא על שמו של חבר-הפרלמנט שיצא בגורל.

מ. ביבי:

אני חושב שחבר-כנסת רשאי להגיש הצעת חוק זהה ולא זהה. חבר-כנסת המגיש הצעת חוק פרטית לא תמיד משקיע בה את אותו עמל הכרוך בעבודת ההכנה והמחקר וכן בניסוח. לעתים חברי-כנסת מעתיקים הצעות חוק שנוסחו על-ידי אנשי משפט או נעזרים במקורות אחרים, והם מביאים אותם בשמם. זהו פלגיאת לגיטימית.

אם שתי הצעות חוק מוגשות האחת בסמוך לשנייה, ואף אחת מהם טרם נדונה במליאה - לדעתי יש לקיים את הדיון עליהן באותו מועד. אבל אם הצעת חוק אחת כבר נדונה במליאה, יחולו הוראות סעיף 117 לתקנון, ובאותו כנס של הכנסת לא תוגש הצעת חוק דומה בתוכנה.

שאלה שניה היא - האם אפשר להציע שכל

הצעת חוק תידון בנפרד? לדעתי, התשובה היא חיובית: יש לקיים דיון נפרד בכל אחת מההצעות וגם הצבעה נפרדת. יש וחבר-כנסת איננו רוצה ששמו יהיה כרוך בהצעת חוק שהוגשה על-ידי חבר-כנסת מסיעה אחרת, וזו זכותו הלגיטימית.

ז. זימרמן

אני מציע אפשרות של הצבעה נפרדת.
לא ירדתי לסוף דעתו של יושב-ראש הכנסת,

לכך יש משמעות.

מה הוא מבקש.

הוא מציג את השאלה. הוא איננו גותן חשובה.

פ. נסים:

יור'ר הכנסת איננו מציע פתרון לבעיה.

מ. גיבס:

השאלה הקונקרטית היא: האם להתיר הנחת הצעת-
חוק זהה?

ג. לורד:

החשובה היא, שיש להתיר זאת. אם סיעת גח'ל מבישה
הצעת חוק, יכולת גם סיעת המערך להגישה. החסימה
של הגשת הצעות חוק היא בבחינת בלתי-נכונה. האני מציע בענין זה לפעול
לפי ההגיון הפשוט ולשמור על זכות שווה לכל חבר-כנסת להגיש הצעת חוק.

ד. ביבי:

יש לי כמה תמיהות שאני רוצה להציג בפני יור'ר
הכנסת, ואני מצטערת שהוא איננו נוכח בישיבה.
נכון שהיור'ר נגע בענין פנימי, אשר נסתר בנימי נפשו של האדם. אינני
חושבת שנקודת המוצא יכולה להיות רצונו של אדם שהחוק ייקרא על-שמו;
נקודת המוצא היא תקנת הרבים. לשם כך שלחו את חבר-הכנסת לכנסת, ואם דרך-
אגב הוא מתכבד בקריאת החוק על-שמו, טוב לו וטוב לשולחו. ציר הדיון
לא יכול להיות אם החוק ייקרא על שמו של פלוני או אלמוני, זהו רק שיקול
צודק, דרך-אגב, הרחק-הרחק בטולם העדיפויות.

א. רוזיאל-נאמר:

נקודת המוצא היא במעין הראשון בפרק השביעי
לתקנון הדן בדיון בהצעות חוק של חברי הכנסת. זהו סעיף 108(א) האומר:
"כל חבר הכנסת רשאי להציע הצעת חוק." זוהי זכות אלמנטרית של חבר-
הכנסת, ובה אסור לגעת. אחר-כך באים סעיפים המסדירים את הפרוצדורה
של הדיון. אי-אפשר להטיל הגבלות על חבר-כנסת בנואו להגיש הצעת חוק.
נכון אמר חבר-הכנסת ביבי, שאם חוסמים את דרכו של האחד, יבוא תורו
של השני. אני נגד כל פגיעה בחופש היוזמה של חבר-הכנסת בכל הנוגע
לחיים הפרלמנטריים, כולל הגשת הצעות חוק פרטיות או שאי-לתות. אני
סבורה שזו צריכה להיות ההנחה העיקרית בדיון. התקנון לא נועד
לבלום את הפעילות של חברי-הכנסת, אלא הוא בא להסדיר את הטיפול בבעיות.

אם שני חברי-כנסת הגישו הצעות חוק זהות, אפשר
לדרוש דיון משותף בהצעות החוק, ואז-כך הפרדה בהצבעה. הדיון בהחלט
יכול להיות משותף. דיון כזה משיג את המטרה של מציע הצעת החוק, והוא
טוב לכנסת וגם למציעים. זה לא קובע את התוצאות של הדיון. יכול
להיות שבהצבעה תבדל הצעת חוק אחת תועבר לועדה להכנתה לקריאה ראשונה,
ואילו הצעת החוק השניה תוסר מסדר-היום. אין לנו זכות לבלום את היוזמה
הפרלמנטרית של חברי-הכנסת.

אני מתנגדת לשימוש במונח "פלגימט". נכון
שהחקיקה היא במידה רבה פלאכה מפנימה. בחקיקה יש יסודות שהפכו לפליגמט
נחלת הכלל. יש חוקים שביסודם טמון רעיון שהובע על-ידי פלוני. אם חבר-
הכנסת מתכוון להשיג מטרה שמישהו אחר חותר לקראתה - אין זה עניין
פלגימט, אפילו אם הוא מציע צורך באנשי חוק ומשפט. דומה הדבר לכל יצירה
תרבותית-אנושית, שכל אחד רואה בה סדרהור'ר לבו.

יש גם מקרים חמורים, כמו המקרה לפיו מונחת
על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית של חבר-כנסת, ובא חבר כנסת אחר ומעתיק
אותה וקורא אותה על שמו. מקרה כזה שבו הצעת חוק פועתקת מלה במלה
טעון בירור.

אני בעד זה שכל חבר-כנסת יהיה רשאי להגיש
הצעת חוק פרטית. אני גם מציעה שתי הצעות חוק דומות בתוכנן תידונה
יחד, אם כי ההצעה יכולה להיות נפרדת. אם הצעת החוק על שמה נסעיפיה
פועתקת מלה במלה, והשוני היחיד הוא השם של המציע - יש לעשות משהו
בצדון, ועדיין אינני יודעת מה. על כך אני מבקשת שהות להתייעצות.

ס. ברעם :
 אנו צריכים להנהיג פרוצדורה שתהיה שווה לכולם. אני חושב שיש להשאיר בידי המציע את האפשרות לדרוש הצבעה נפרדת על הצעתו, גם אם הדיון הוא פשוט. לעתים אתה מרשם מהנימוקים ומהמטות המונחות ביסוד הצעת החוק, כפי שבאים לידי ביטוי בדבריו של המציע.

אני רואה את הצעה ששני צדדים. לנו יש טענות קשות כלפי הממשלה, לעתים טענות מוזרות. חבר-כנסת מגלה יוזמה ומציע הצעת חוק, שבראית טבירה בעיני הממשלה. בא נציג הממשלה ואומר: אני מבקש להגיש הצעת חוק דומה. בפשרי עובדים טובים המספטים והם ינסחו את ההצעה כהלכה, ולכן מוטב שחבר הכנסת יחכה עם יוזמתו עד שהממשלה תגיש את ההצעה. לחבר-כנסת שהקואליציה מציע נציג הממשלה לדון יחד על הנוסח של הצעת החוק. בפקרה כזה, אותו חבר שנקט יוזמה וטרח כדי להכין את הצעת החוק - רואה עצמו נפגע. הוא עשה עבודת הכנה. נכון שלרשות לא עומד אותו פנגנון שעומד לרשות הרשות המבצעת. זוהי אחת הסיבות להתנגשויות. אנו גם בתוהו זה מהדלים למצוא את הדרך כדי למנוע התנגשויות.

יחד עם זה, אני מתנגד בכל תוקף לנסיון שנעשה בעקבות הגשת הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת האוזנר. חבר-הכנסת האוזנר נטל יוזמה והגיש הצעת חוק פרטית. הוא עמד בפני ביקורת קטלנית משני הצדדים, והנה בא חבר כנסת אחר ומעתיק את החוק מלה במלה, ואפילו את דברי ההסבר, ומגיש את ההצעה יחד עם הצעת החוק של חבר-הכנסת האוזנר.

ס. נסים :
 כאן היה שיקול טקטי, לא רצון להפר את זכות היוזמים.

היו"ר א. א. אנטוניו :
 בדברי ההסבר חבר-הכנסת אבנרי טען/שאינן בכוונתו להעלות את הצעת החוק, אלא אם כן יחזור בו חבר-הכנסת האוזנר מהצעתו.

ס. ברעם :
 לא דברי ההסבר הם הקובעים לגבי החוק. כך לימדונו היועצים המשפטיים. כשם שאנו נמצאים בוויכוח עם הרשות המבצעת - ואני כולל בזה את חברי הקואליציה והאופוזיציה כאחד - כך איננו יכולים להרשות תחרות לא הוגנת בין חברי-הכנסת עצמם. אם חבר כנסת טרח ועמל, גילה יוזמה ותושיה, והגיש הצעת חוק, אין זה הוגן שיבואו ויעתיקו את הצעתו. בעיני זהו מעשה שאיננו כשר. אנו עדים לתחרות כזו גם כאשר מגישים הצעות דחופות לסדר היום. כאשר הנשיאות מכירה בדחיפותה של הצעת חוק, פסיד עולות כל הסיעות על העגלה. הדרך הזו איננה נראית לי. היא איננה מתקבלת על הדעת.

אם חברת-הכנסת רזיאל-נאור מבקשת שהות להתסייעות, זוהי זכותה. אינני חושב שנספכם היום את הדיון. אני מרשה לעצמי להציד לפני ההתייעצות, שאת הנוהג הזה אנו חייבים לחסום. אינני חושב שזוהי דרך בריאה לכנסת ולחבריה, ואין בה כדי לעודד מחשבה ויוזמה של חברי כנסת. עלינו לכבד את היוזמה שגילה חבר כנסת.

אם נציע לכלול בתקנון הוראה האוסרת על חבר כנסת להגיש הצעת חוק דומה, ישאלו אותנו: מה הדין אם שני חברי-כנסת מגישים הצעה דומה באותו נושא באותו זמן? על כך אין לי תשובה. סבל מקום, לא נראה לי שאפשר להגיש הצעת חוק בנושא דומה. זה לא לכבוד הכנסת.

אני מציע ליו"ר הוועדה לסקול את הדעות של חברי הוועדה ואולי גם להביא בפנינו הצעה פנוטה בנדון.

היו"ר א. א. אנטוניו :
 מאחר ונשמעו גישות שונות, אם כפי בתגלתי אחרות דעות די גדולה, הרי אם נדרשת התייעצות - נתן שהות להתיעצות. כדי שההתייעצות תשא תוצאות, רצוני להגדיר את הבעיה שעליה אנו נדרשים לתת תשובה.

היו"ר א. אנקוריון -

אנו זריכיים לומר אם אפשר למנוע את התופעה
דוגמת זו שקרתה כאשר חבר-הכנסת אבנרי הגיש הצעת חוק זהה להצעתו
של חבר-הכנסת האוזנר. ואינני מדבר עכשיו על הצעת חוק שדונוב נכנסתה.
כי לכך יש פתרון בטעיף 117 לתקנון. אם נענה בשלילה, שאין למנוע
תופעה כזו, הרי בפקדה זה יש להחליט אם הדיון יתקיים במסולב ובאותו
זמן. אפשר לומר שהדיון יהיה יחד, אבל ההצעה תהיה בנפרד.

אם אפשר לזקוט בלשון היתר, אולי יש מקום
להשאיר את שיקול-הדעת ליושב-ראש לקבוע לפי הנסיבות אם הבירור יתקיים
יחד, כי קשה לקבוע כלל שיקיף את כל המקרים. במקום לומר: חייב
היושב-ראש להביא את שתי הצעות החוק לדיון יחד, אפשר לומר: ראוי
היושב-ראש להביאן לדיון יחד.

אני מבקש מהחברים לעשות מאמץ ולקיים את
ההתייעצות תוך שבועיים ימים.

הצעה דחופה לסדר-היום שחבר-כנסת הגיש לאחר שכבר אושרה הצעה
דחופה בנוסח או בתוכן דומה

יושב-ראש הכנסת מבקש אותנו במכתבו לתת
את הדעת לסוגיה זו. והוא שואל אותנו: כיצד עלינו לנהוג במקרה הזה?
היות וסיעות רבות חוטאות בחטא זה, עלינו לתת לכך תשובה.

ס. שחל:
האם אי-אפשר למצוא לכך תשובה בתקנון?
בטעיף 171 (א) נאמר: "הצעה לסדר-היום
טעונה אישור יושב-ראש הכנסת והוא רשאי שלא לאשר אותה אם תכנה
או ניסוחה כוללים אחד מאלה... (2) ענין העופד לדיון בכנסת באותו
שבוע, או שעמד לדיון, או שהוצע כהצעה לסדר-היום תוך ארבעה שבועות
שקדמו למועד הגשת ההצעה...". אם בדברי ההסבר של היושב-ראש נאמר,
שההצעה אושרה כדחופה, ויזמיים אחרי זה בא חבר כנסת אחר ומציע הצעה
דחופה באותו נושא - הרי אפשר לראות בהצעה הדחופה נושא העופד לדיון
בכנסת באותו שבוע. וכאן בתוב שיושב-ראש הכנסת רשאי שלא לאשר אותה.

א. רוזיאל-נאור:
סעיף זה בתקנון דן בבעיות רגילות. בעיות
דחופות מחייבות פרוצידורה מיוחדת. בתקנון
נעשה מבחנה בין הצעות רגילות לבין הצעות דחופות.

ס. שחל:
ברגע שהצעה אוכרה כדחופה, היא מבחינת נושא
העופד לדיון - ואני מתייחס כאן לאישור
של היו"ר הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון:
אני חושב שהבעיה שהעלה חבר-הכנסת שחל היא
נכונה. בדגע שהצעה הוכרה כדחופה, היא עומדת
על סדר-היום. זהו ענין העופד לדיון בכנסת באותו שבוע. הענין מחייב
שיקול-דעת, אם נקבל את העפדה הזו, יש בכך משום פתרון.

ש. יעקובסון:
"ענין העופד בסדר-היום" הכוונה היא
שהוא מופיע בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון:
ברור שהענין טעון הסדר. השאלה היא מה עדיף:
שהצעה דחופה תהפוך להיות הצעה של מספר חברי-
כנסת, או שיש לומר: זריזים מקדימים.

א. רוזיאל-נאור:
מתי במטרה בהגשת הצעה לסדר-היום? המטרה היא
להפנות את תשומת-לב הכנסת והממשלה שיש בעיה
הטעונה טיפול. ככל שיותר חברי-כנסת דורשים דיון בבעיה, כן גדלים הסיכויים
שהיא תזכה לטיפול. המטרה לא זריכה להיות לחסוך בזמנה של הכנסת, שהרי
לשם כך קיימת הכנסת - לדון בבעיות. דיאמטרה היא לאפשר דיון מסצה בבעיה.
על כן נקודת המוצא היא הפוכה מזו שהוצגה כאן. טובת הענין מחייבת שיותר
חברי-כנסת ידרשו דיון בנושא.

א. בר-זכאי :
 באותו פקדה בו הגישו חברי-כנסת סמיעות שונות
 הצעות לסדר-היום בנושא אחד - עוסק סעיף
 171ב.(א). ואז אם מספר חברי הכנסת מאותן סיעות מהווה רוב בכנסת, רשאים
 יו"ר הכנסת והסגנים לראות את הנושא כאילו החליטה הכנסת לדון בו.
 זוהי אחת האפשרויות שעליה מדבר התקנון.

ש. יעקובסון:
 בהצעת התיקון היה כתוב "ענין העוסק לדיון
 בכנסת". נשאלה השאלה: אם כך אפשר לחסום
 העלאת כל נושא. ולכן הוסיפו את המלים "באותו שבוע". פיסקה זו
 מתייחסת לסדר-היום הרגיל של הכנסת באותו שבוע.

היו"ר א. אנקורי:
 כאמור, יש פנים לכאן ולכאן, וגם על בעיה
 זו התקיים התייעצות.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.15)